Europos Parlamentas
2019-2024

Biudžeto kontrolės komitetas

2023/2178(DEC)

15.12.2023

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo (2023/2178(DEC))

Biudžeto kontrolės komitetas

Pranešėjas: Michal Wiezik

TURINYS

Psl.

1. PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO SPRENDIMO 3

2. PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO SPRENDIMO 5

3. PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS.....7

1. PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO SPRENDIMO

dėl Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo
(2023/2178(DEC))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės, F4E) 2022 finansinių metų galutines metines ataskaitas,

– atsižvelgdamas į Audito Rūmų 2022 finansinių metų metinę ataskaitą dėl ES bendrųjų įmonių kartu su bendrųjų įmonių atsakymais[1],

– atsižvelgdamas į Audito Rūmų pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 287 straipsnį pateiktą 2022 finansinių metų sąskaitų patikimumo ir pagal jas atliktų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo patikinimo pareiškimą[2],

– atsižvelgdamas į Tarybos 2024 m. vasario mėn. rekomendaciją dėl patvirtinimo, kad bendroji įmonė įvykdė 2022 finansinių metų biudžetą (00000/2024 – C9-0000/2024),

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 319 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 106a straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012[3], ypač į jo 70 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2007 m. kovo 27 d. Tarybos sprendimą 2007/198/Euratomas, įsteigiantį Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantį jai lengvatas[4], ypač į jo 5 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 18 d. Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2019/715 dėl finansinio pagrindų reglamento, taikomo organams, įsteigtiems pagal SESV ir Euratomo sutartį ir nurodytiems Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/10467 70 straipsnyje[5],

[1] OL C, C/2023/1025, 2023 11 16.
[2] OL C, C/2023/112, 2023 10 12.
[3] OL L 193, 2018 7 30, p. 1.
[4] OL L 90, 2007 3 30, p. 58.
[5] OL L 122, 2019 5 10, p. 1.

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 100 straipsnį ir V priedą,

– atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės komiteto pranešimą (A9-0000/2023),

1. patvirtina Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) direktoriui, kad bendrosios įmonės 2022 finansinių metų biudžetas įvykdytas / atideda savo sprendimo, kuriuo Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) direktoriui patvirtinama, kad bendrosios įmonės 2022 finansinių metų biudžetas įvykdytas, priėmimą;

2. išdėsto savo pastabas toliau pateikiamoje rezoliucijoje;

3. paveda Pirmininkei perduoti šį sprendimą ir rezoliuciją, kuri yra neatskiriama jo dalis, Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) direktoriui, Tarybai, Komisijai ir Audito Rūmams ir pasirūpinti, kad jie būtų paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (L serijoje).

2. PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO SPRENDIMO

dėl Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų sąskaitų uždarymo
(2023/2178(DEC))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų galutines metines ataskaitas,

– atsižvelgdamas į Audito Rūmų 2022 finansinių metų metinę ataskaitą dėl ES bendrųjų įmonių kartu su bendrųjų įmonių atsakymais[1],

– atsižvelgdamas į Audito Rūmų pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 287 straipsnį pateiktą 2022 finansinių metų sąskaitų patikimumo ir pagal jas atliktų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo patikinimo pareiškimą[2],

– atsižvelgdamas į Tarybos 2024 m. vasario mėn. rekomendaciją dėl patvirtinimo, kad bendroji įmonė įvykdė 2022 finansinių metų biudžetą (00000/2024 – C9-0000/2024),

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 319 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 106a straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012[3], ypač į jo 70 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2007 m. kovo 27 d. Tarybos sprendimą 2007/198/Euratomas, įsteigiantį Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrąją įmonę ir suteikiantį jai lengvatas[4], ypač į jo 5 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 18 d. Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2019/715 dėl finansinio pagrindų reglamento, taikomo organams, įsteigtiems pagal SESV ir Euratomo sutartį ir nurodytiems Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/10467 70 straipsnyje[5],

[1] OL C, C/2023/1025, 2023 11 16.
[2] OL C, C/2023/112, 2023 10 12.
[3] OL L 193, 2018 7 30, p. 1.
[4] OL L 90, 2007 3 30, p. 58.
[5] OL L 122, 2019 5 10, p. 1.

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 100 straipsnį ir V priedą,

– atsižvelgdamas į Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės komiteto pranešimą (A9-0000/2023),

1. pritaria Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų sąskaitų uždarymui / atideda Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų sąskaitų uždarymą;

2. paveda Pirmininkei perduoti šį sprendimą Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) direktoriui, Tarybai, Komisijai ir Audito Rūmams ir pasirūpinti, kad jis būtų paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (L serijoje).

3. PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

su pastabomis, sudarančiomis neatskiriamą sprendimo dėl Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (Branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės) 2022 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo dalį
(2023/2178(DEC))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į savo sprendimą dėl Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės 2022 finansinių metų biudžeto įvykdymo patvirtinimo,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 100 straipsnį ir V priedą,

– atsižvelgdamas į Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės komiteto pranešimą (A9-0000/2024),

A. kadangi Europos termobranduolinio eksperimentinio reaktoriaus (ITER) įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė buvo įsteigta 2007 m. balandžio mėn. 2007 m. kovo 27 d. Sprendimu 2007/198/Euratomas[1] 35 metų laikotarpiui;

B. kadangi Bendrosios įmonės nariai yra Komisijos atstovaujama Europos atominės energijos bendrija (Euratomas), Euratomo valstybės narės[2] ir trečiosios šalys, sudariusios su Euratomu bendradarbiavimo susitarimą valdomos branduolių sintezės srityje;

C. kadangi Bendrosios įmonės tikslai – užtikrinti Sąjungos indėlį į ITER tarptautinį branduolių sintezės energijos projektą, įgyvendinti Euratomo ir Japonijos platesnio požiūrio susitarimą ir pasirengti demonstracinio branduolių sintezės reaktoriaus ir susijusių įrenginių[3] statybai;

D. kadangi ITER projekto veikloje dalyvauja septyni pasauliniai partneriai, t. y. ES, kuriai atstovauja Europos atominės energijos bendrija (Euratomas), Jungtinės Amerikos Valstijos, Rusija, Japonija, Kinija, Pietų Korėja ir Indija, ir ES ėmėsi lyderės vaidmens – ji padengia 45,4 % statybos sąnaudų, o kitos šalys – po 9,1 % sąnaudų; ši situacija pasikeis branduolių sintezės bandymų veiklos etape, nes ES padengs 34 % veiklos sąnaudų[4];

---

[1] OL L 90, 2007 3 30, p. 58.
[2] Euratomo narės yra ES valstybės narės ir asocijuotosios valstybės Šveicarija ir Jungtinė Karalystė (iki 2020 m.).
[3] Pagrindiniai branduolių sintezės įrenginiai yra Kadaraše, Prancūzijoje, o bendrosios įmonės būstinė – Barselonoje.
[4] ITER dokumentai „ITER statybos, eksploatavimo, deaktyvavimo ir eksploatavimo nutraukimo etapų vertės įverčiai ir šalių įnašų forma“ ir „Visų ITER projekto etapų sąnaudų pasidalijimas“.

E. kadangi dabartinė Komisijos sąmata, susijusi su bendru Euratomo biudžetu, kurio reikia, kad BĮ F4E galėtų finansuoti europinę ITER projekto įgyvendinimo dalį ir susijusią veiklą iki 2035 m., sudaro 15 milijardų eurų (dabartine verte); kadangi ITER priimančioji valstybė (Prancūzija) ir Euratomo valstybės narės turi prisidėti dar 3,2 mlrd. EUR (dabartine verte)[5];

F. kadangi Jungtinė Karalystė ir Šveicarija nebesusijusios su bendrosios įmonės F4F ITER veikla ir nebėra F4F narėmis[6];

G. kadangi bendroji įmonė, siekdama padidinti skaidrumą, savo metinėse finansinėse ataskaitose turėtų atskleisti atitinkamą informaciją apie narių įnašus programos lygmeniu; kadangi bendroji įmonė dėl kiekvienos programos, pagal kurią ji vykdo veiklą, iki metų pabaigos turėtų pateikti visą svarbią informaciją pagal narių kategorijas, įskaitant atitinkamai programai nustatytus teisiškai įpareigojančius įnašų tikslus, gautų įnašų sumą ir teisinių įsipareigojimų sumą;

Bendrosios nuostatos

1. pažymi, kad Europos Audito Rūmai (toliau – Audito Rūmai) savo ataskaitoje dėl bendrosios įmonės 2022 finansinių metų metinių finansinių ataskaitų (toliau – Audito Rūmų ataskaita) padarė išvadą, jog bendrosios įmonės finansinė būklė 2022 m. gruodžio 31 d. bei tą dieną pasibaigusių finansinių metų operacijų ir pinigų srautų rezultatai bei grynojo turto pokyčiai visais reikšmingais aspektais yra pateikti teisingai, kaip to reikalaujama jos finansiniame reglamente ir Komisijos apskaitos pareigūno patvirtintose apskaitos taisyklėse; be to, pažymi, kad 2022 finansiniais metais pagal sąskaitas atliktos operacijos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos;

2. pabrėžia, kad Audito Rūmai atkreipia dėmesį į tai, jog F4F savo 2022 m. metinėse ataskaitose pateikė ITER projekto įgyvendinimo įsipareigojimų vykdymo bendrų išlaidų sąmatą (toliau – galutinė išlaidų sąmata) ir įvertino, kad tai bus 19,1 mlrd. EUR (2022 m. verte); jas sudaro visi mokėjimai iki 2022 m. pabaigos, kurių suma yra 9,2 mlrd. EUR, ir būsimų mokėjimų, kurie įvertinti 9,9 mlrd. EUR (2022 m. verte), sąmata;

3. tačiau pažymi, kad 2022 m. galutinė išlaidų sąmata vis dar grindžiama 2016 m. tarpinių tikslų ir išlaidų prielaidomis ir kad šie įverčiai turės būti iš esmės peržiūrėti, kai parengtą naują ITER projekto pagrindinį scenarijų bei reikalavimus patvirtins ITER taryba ir apie juos bus oficialiai pranešta F4E;

4. pripažįsta, kad 2022 m. F4F patyrė didelį infliacijos poveikį, iš pradžių dėl COVID-19 nulemtų tiekimo grandinės problemų, o vėliau (po 2022 m. vasario mėn.) – dėl karo Ukrainoje; yra susirūpinęs dėl to, kad, naujausio vertinimo duomenimis, numatomas šių

[5] Sąmatos grindžiamos Komisijos komunikatu COM(2017) 319 ir susijusiu Komisijos tarnybų darbiniu dokumentu SWD(2017) 232, 4 lentelė.

[6] Jungtinė Karalystė iš ES ir Euratomo išstojo 2020 m. sausio 31 d. Dėl ES (Euratomo) ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo buvo susitarta 2020 m. gruodžio 30 d. Šiuo susitarimu nustatoma, kad Jungtinė Karalystė dalyvaus I protokole išvardytose ES programose, įskaitant Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programą ir BĮ F4E ITER veiklą, ir prie jų prisidės. Tačiau, kol šalys nesusitars dėl šio protokolo, Jungtinė Karalystė nebus susijusi su BĮ F4E ITER veikla ir nebus BĮ F4E nare. Kalbant apie Šveicariją, susitarimas nebuvo automatiškai pratęstas, todėl jis nustojo galioti 2020 m.

veiksnių poveikis F4F galutinėje išlaidų sąmatoje sudaro 144 m. EUR (2008 m. verte); taip pat, pažymi, jog numatoma, kad šis galutinės išlaidų sąmatos padidėjimas pasireikš kaip papildomos išlaidos 2023–2026 m.; taip pat pažymi, kad šis infliacijos poveikis aiškiai matyti iš žaliavų kainų tiek esamose sutartyse, tiek 2022 m. gautuose pasiūlymuose ir, tikėtina, išliks ateityje, priklausomai nuo tarptautinės padėties raidos;

5. susirūpinęs pažymi, kad Rusija yra ITER-IO narė, įsipareigojusi į ITER montavimo vietą Prancūzijoje (Kadaraše) pristatyti kelias ITER projektui skirtas sudedamąsias dalis ir teikti ITER-IO metinius įnašus; pabrėžia, jog dėl to kyla rizika, kad ITER projektą bus vėluojama įgyvendinti ir jo išlaidos bus didesnės;

6. žino, kad 2022 m. lapkričio mėn. surengtame 31-ajame ITER tarybos posėdyje[7] susitarta dėl pagrindinio scenarijaus atnaujinimo, o 2023 m. birželio 21–22 d. vykusiame 32-ajame posėdyje[8] ji pavedė ITER generaliniam direktoriui pateikti pasiūlymą dėl atnaujinto pagrindinio scenarijaus, kuris bus peržiūrėtas ir patvirtintas 2024 m.;

7. susirūpinęs pažymi, kad F4E atveju biudžeto valdymo rizika įvertinta kaip vidutinė dėl naujų rizikos veiksnių, t. y. rizikos, kad dėl numatyto naujo pagrindinio scenarijaus bus toliau vėluojama įgyvendinti ITER projektą ir didės jo išlaidos, dėl Rusijai taikomų sankcijų kils tiekimo problemų ir Prancūzijos branduolinės saugos institucija[9] vėluos patvirtinti projekto pakeitimus, padarytus surinkimo proceso metu;

Biudžeto ir finansų valdymas

8. pažymi, kad 2020 m. pabaigoje 2014–2020 m. ES biudžetas buvo visiškai įvykdytas įsipareigojimų požiūriu; be to, pažymi, kad neįvykdytų įsipareigojimų mokėjimų planas suderintas su įgyvendinimo planu: 232,2 mln. EUR 2022 m. ir 150 mln. EUR 2023 m., o kiti likę mokėjimai bus atlikti vėlesniais metais[10];

9. pažymi, kad 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos (DFP) laikotarpiu Europos Vadovų Taryba susitarė dėl Euratomo įnašo į ITER biudžetą, kurio bendra vertė yra 5 614 mln. EUR (dabartine verte), iš kurių 5 560 mln. EUR (dabartine verte) yra tiesioginis įnašas į projektą; be to, pažymi, kad prie šio skaičiaus bus pridėti ITER priimančiosios valstybės ir valstybių narių įnašai, priklausomai nuo atitinkamų biudžeto valdymo institucijų galutinio sprendimo;

10. pažymi, kad F4E valdyba iš pradžių patvirtino F4E 2022 m. biudžetą, kuriame numatyta 854,49 mln. EUR įsipareigojimų asignavimų ir 845,45 mln. EUR mokėjimų asignavimų, ir kad 2022 m. liepos ir gruodžio mėn. valdybos posėdžiuose jis buvo iš dalies pakeistas padarius du pakeitimus;

11. pažymi, kad galutiniai turimi asignavimai, įskaitant perkėlimus iš praėjusių metų,

[7] https://www.iter.org/doc/www/content/com/Lists/list_items/Attachments/1061/2022_11_IC-31.pdf
[8] https://www.iter.org/doc/www/content/com/Lists/list_items/Attachments/1115/2023_06_IC-32.pdf
[9] Prancūzijos branduolinės saugos institucija (ASN) turi galutinius įgaliojimus ir palaiko ryšius tik su Tarptautine ITER branduolio sintezės energijos organizacija (ITER-IO), ir bet kokie pakeitimai, kurių gali reikėti ateityje, gali turėti didelį poveikį išlaidoms. 2022 m. sausio mėn. ASN visiškai sustabdė ITER surinkimą, kol ITER galės įrodyti, kad gali užtikrinti darbuotojų saugumą;
[10] Komisija, ITER veiklos rezultatai, 2023 m.

sudarė 981,18 mln. EUR įsipareigojimų asignavimų (2021 m. – 1 069,9 mln.) ir 844,02 mln. EUR mokėjimų asignavimų;

12. pažymi, kad F4E galutinio turimo biudžeto įvykdymo lygis buvo 72 % įsipareigojimų ir 91 % mokėjimų (atitinkamai 99,7 % ir 97,4 % 2021 m.); pažymi, kad žemą įvykdymo lygį lėmė sulėtėjusi tiek ITER-IO, tiek F4E pagrindinė veikla; tai daugiausia susiję su COVID-19 krizės padariniais, agresijos karu prieš Ukrainą ir pastarojo meto techninio projektavimo problemomis, susijusiomis su dabartiniu surinkimo etapu įgyvendinamame ITER projekte;

13. be to, pažymi, kad bendroji įmonė 92 milijonais eurų sumažino veiklos mokėjimų biudžetą sudarydama taisomąjį biudžetą ir dar perkeldama 9,5 milijono eurų sumą iš savo veiklos mokėjimų biudžeto į administracinį (atlyginimų) biudžetą, siekdama finansuoti F4E pensijų fondų įsipareigojimus Komisijai.

14. pabrėžia, kad Audito Rūmai laikėsi nuomonės, jog esama F4E administracinio biudžeto vykdymo trūkumų, nes šis biudžetas sudarytas iš neatsietų asignavimų; pažymi, kad dėl to administracinių įsipareigojimų asignavimai, grindžiami administracinėmis sutartimis ir pareigomis, kurias vykdant metų pabaigoje nebuvo atlikti mokėjimai, gali būti perkelti, kad mokėjimai būtų atlikti kitais metais;

15. susirūpinęs pažymi, kad 2022 m. pabaigoje 2 antraštinės dalies „Infrastruktūra ir veiklos išlaidos“ įgyvendinimo lygis buvo 63 %, atsižvelgiant tik į naują 2022 m. administracinių mokėjimų biudžetą, ir 69 %, atsižvelgiant ir į nepanaudotą ankstesnių metų administracinių mokėjimų biudžetą, kuris 2022 m. vėl panaudotas įgyvendinimui, ir kad iš praėjusių metų perkeltų įsipareigojimų asignavimų panaikinimo lygis buvo aukštas – vidutiniškai 20 %;

Personalas ir įdarbinimas

16. pažymi, kad 2022 m. gruodžio 31 d. F4E buvo užimtos 46 pareigūnų, 224 laikinųjų darbuotojų ir 164 sutartininkų pareigybės; be to, pažymi, kad F4E padėjo 12,5 laikinųjų darbuotojų (etato ekvivalentais) ir trys deleguotieji nacionaliniai ekspertai;

17. be to, pažymi, kad 2022 m. buvo įdarbinta iš viso 11 naujų darbuotojų (šeši laikinieji darbuotojai, keturi sutartininkai ir vienas deleguotasis nacionalinis ekspertas) ir kad, taikant atrankos procedūras, keturi darbuotojai (visi sutartininkai) tapo laikinaisiais darbuotojais;

18. pabrėžia, kad, Audito Rūmų nuomone, F4E padėtis vyresniosios vadovybės lygmeniu išliko nestabili ir kad 2022 m. pabaigoje įvyko reikšmingų permainų, nes 2022 m. birželio mėn. iš darbo išėjus direktoriui ir 2022 m. rugsėjo mėn. Platesnio požiūrio veiklos departamento vadovą paskyrus ITER-IO generaliniu direktoriumi, įvyko personalo pokyčių, susijusių su keturiomis iš septynių BĮ vyresniosios vadovybės pareigybių;

19. pakartoja Audito Rūmų susirūpinimą, kad dėl šios padėties kyla rizika patikimam F4E valdymui ir tęstinumui, nes šiuo metu reikės patyrusių vyresniosios vadovybės darbuotojų įgyvendinti naujiems ITER pagrindiniams scenarijams, turintiems reikšmingą poveikį F4E veiklai;

20. su susirūpinimu atkreipė dėmesį į 2022 m. pradžioje profesinių sąjungų Komisijai adresuotą laišką[11], kuriame aprašomi valdymo ir žmogiškųjų išteklių klausimai ir įspėjama apie šios padėties keliamą riziką tinkamam Bendrosios įmonės veikimui, jos darbuotojų gerovei ir ES reputacijai ITER projekte;

Sukčiavimo ir interesų konfliktų prevencija

21. remdamasis 2022 m. konsoliduotąja metine veiklos ataskaita pažymi, kad kovos su sukčiavimu veiksmų plane numatytų veiksmų įgyvendinimas buvo sistemingai stebimas naudojant specialią duomenų bazę (RAPID), kurioje dokumentuota tolesnė pažanga, padaryta įgyvendinant kovos su sukčiavimu veiksmus 2022 m.;

22. su pasitenkinimu pažymi, kad kovos su sukčiavimu ir etikos pareigūnas visus metus teikė informaciją ir paramą sukčiavimo prevencijos klausimais darbuotojams, susijusiems su viešaisiais pirkimais, sutarčių valdymu, finansais ir žmogiškųjų išteklių valdymu, ir kad buvo organizuojami informuotumo apie kovą su sukčiavimu didinimo renginiai F4E darbuotojams ir vadovybei, įskaitant mokymus naujiems darbuotojams; pažymi, kad apie įgyvendinimo būklę buvo pranešta Audito komiteto posėdžiuose, be to, F4E darbuotojų, atsakingų už kovą su sukčiavimu, vidaus tinklas buvo informuojamas individualiai ir per reguliarius patikinimo tinklo susitikimus;

23. su pasitenkinimu pažymi, kad darbuotojai buvo informuoti apie etikos ir interesų konfliktų prevencijos ir valdymo taisykles, procedūras, procesus ir geriausią patirtį, visų pirma F4E intranete pateikiamame F4E vadove;

24. palankiai vertina tai, kad nuo 2022 m. visi F4E darbuotojai buvo įpareigoti kasmet pateikti bendrą interesų deklaraciją; deklaracijų skelbimas ir vertinimas dabar valdomas naudojant naujai sukurtą skaitmeninį F4E interesų konfliktų registrą, taip gerinant tolesnius veiksmus ir atsekamumą, taigi ir F4E interesų konfliktų prevenciją ir valdymą;

Valdymo ir kontrolės sistemos

25. susirūpinęs pažymi, kad, Audito Rūmų nuomone, yra sutarčių valdymo trūkumų, kurie turėjo didelį poveikį sutarties tikslų įgyvendinimui; jų nepašalinus, gali būti paveikta ir kita pagrindinė F4E veikla, nes, atnaujinus ITER projekto pagrindinį scenarijų, gali reikėti atlikti reikšmingus vykdomų sudėtingų sutarčių pakeitimus;

26. visų pirma atkreipia dėmesį į 2013 m. F4E pasirašytą 500 milijonų eurų vertės sutartį dėl pastatų ITER branduoliniams ir nebranduoliniams objektams projektavimo ir įrengimo; dėl kilusio susirūpinimo ir nepasitenkinimo rangovo pažanga ir efektyvumu atliekant likusius darbus, susijusius su nebranduoliniams objektams skirtais pastatais, 2020 m. gruodžio mėn. F4E ir ITER-IO, padedami išorės teisės ekspertų, įvertino, kokios galėtų būti pasekmės, jei būtų taikomos alternatyvios viešųjų pirkimų strategijos, pavyzdžiui, skelbiamas naujas konkursas dėl įrengimo paslaugų arba likusių darbų perdavimo kitiems rangovams; 2021 m. vasario mėn. rangovas pateikė 150 mln. EUR dydžio išlaidų deklaraciją už branduolinio projektavimo ir įrengimo paslaugas, o 2021 m. rugsėjo mėn. – dar vieną išlaidų deklaraciją už likusius 30 mln. EUR vertės darbus, susijusius su nebranduoliniams objektams skirtais pastatais; remdamasis teisės

[11] https://u4unity.eu/link/Topic_91_F4E.pdf

ekspertų atlikta rizikos analize ir grįžtamąja informacija, BĮ direktorius su rangovu susitarė tik dėl pirmosios 75 mln. EUR dydžio išlaidų deklaracijos, o antrąją išlaidų deklaraciją, dėl kurios nesusitarta, rangovas užginčijo;

27. atkreipia dėmesį į tai, kad, Audito Rūmų teigimu, sutarties įgyvendinimo dokumentų analizė atskleidė trūkumų, susijusių su BĮ atliekamu šios sutarties valdymu; visų pirma, Audito Rūmai pabrėžė, kad BĮ nesugebėjo pranešti apie reikšmingą rangovo darbų planavimo neatitikimą, todėl šalys skirtingai aiškino darbų apimtį, atlikimo terminus ir projekto reikalavimus ir dėl jų nesutarė; be to, teisės ekspertai padarė išvadą, kad dėl atitinkamų nuostatų suformulavimo būdo BĮ negalėjo nutraukti sutarties tam, kad pati atliktų likusius darbus arba susitartų, kad juos atliktų kiti rangovai; apgailestauja, kad dėl to, jog F4E nevykdė projekto apskaitos, ji negalėjo aiškiai nustatyti rangovo įsipareigojimų;

28. pažymi, kad 2022 m. konsoliduotojoje metinėje veiklos ataskaitoje teigiama, jog F4E toliau įgyvendina pripažintą, brandžią ir gerai veikiančią vidaus kontrolės sistemą; vis dėlto pažymi, jog F4E pripažįsta, kad nuo 2022 m. vidurio vykstanti vyresniosios vadovybės (direktorių ir vyresniųjų vadovų) kaita daro tiesioginį poveikį kai kurių veiksmų įgyvendinimui ir F4E organizacinei kultūrai ir kad visiškas iniciatyvų įgyvendinimas bus matomas ne iš karto;

29. pripažįsta, kad, taikant atsargumo principą, buvo nustatyti du trūkumai, susiję su išorės paslaugų teikėjais (žmogiškieji ištekliai, kompetencija ir tęstinumas) ir darbuotojų darbo krūviu bei gerove, ir kad Bendroji įmonė juos laiko dideliais trūkumais;

30. be to, pažymi, kad F4E vyresnioji vadovybė nuolat stebi veiksmus, kurių imamasi tose srityse, kuriose, kaip nustatyta, yra didelių trūkumų, ir mano, kad F4E gerokai sumažino susijusią riziką ir parengė konkrečius veiksmų planus, skirtus neišspręstoms problemoms spręsti, taip pagrįsdama 2021 m. išlygos panaikinimą 2022 m.;

Atsižvelgimas į ankstesnių metų pastabas

31. pažymi, kad bendrųjų įmonių specialiosiose metinėse ataskaitose pateikiamos pastabos iš tiesų yra Audito Rūmų rekomendacijos be laiko nuorodos; pažymi, kad Audito Rūmai kasmet stebi, kaip reaguojama į tas pastabas, įvertindami jų būklę kaip „įgyvendinama“ arba „užbaigta“;

32. pažymi, kad iš penkių (5) Audito Rūmų pastabų, pateiktų 2019 m. (2) ir 2021 m. (3), užbaigtos tik dvi (2) pastabos;

33. primena, kad 2019 m. pastaba („įgyvendinama“) pateikta dėl pernelyg didelio išorėje ar viduje samdomų išteklių naudojimo (apie 62 % 2019 m.), o dėl tokios padėties Bendrajai įmonei kyla didelė rizika, susijusi su kompetencijos pagrindinėse srityse išlaikymu, neaiškia atskaitomybe, galimais teisminiais ginčais ir mažesniu darbuotojų efektyvumu dėl decentralizuoto valdymo;

34. pažymi, kad 2022 m. BĮ įsteigė darbo grupę, kurios užduotis – įvertinti, ar išorės ištekliai naudojami plačiai, siekiant geriau planuoti ir pagrįsti jų poreikį;

35. pažymi, kad 2021 m. pastabose („įgyvendinama“), nurodoma, jog, i), trūksta įrodymų,

kad išorės ekspertų atliekamų reguliarių metinių vertinimų sistema ir intensyvūs vidaus auditai, apimantys daugumą svarbiausių BĮ veiklos sričių, yra veiksmingi ir jų poveikis yra teigiamas, kad dėl to padidėjo administracinė našta ir, ii), pablogėjo Bendrosios įmonės darbo aplinka[12], o dėl neproporcingo išorės personalo išteklių naudojimo padidėjo iššūkiai ir rizika darbo aplinkai;

36. pažymi, kad 2022 m., atsižvelgdama į dvi rekomendacijas, pateiktas 10-ojoje metinėje žmogiškųjų išteklių valdymo vertinimo ataskaitoje[13], Bendrosios įmonės valdyba patvirtino jų įgyvendinimo veiksmų planą;

[12] Pagrindinės priežastys yra trūkumai vyresniosios vadovybės lygmeniu, pvz., neskaidrus ir neveiksmingas sprendimų priėmimas ir socialinio dialogo stoka.
[13] 56-asis valdybos posėdis, vykęs 2022 m. liepos 7–8 d. Barselonoje.